

Beáta Balogová

MILITANTNÁ SOCIÁLNA PRÁCA

Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2025

V súčasnom období, ktoré môžeme charakterizovať aj rastúcou bezpečnostnou neistotou, vojenskými konfliktmi, nútenou migráciou a prehľbujúcou sa spoločenskou polarizáciou, nadobúda otázka spoločenských dôsledkov vojny nový význam nielen pre bezpečnostné vedy, ale aj pre spoločensko-vedné disciplíny. Sociálna práca pritom prestáva byť výlučne profesiou reagujúcou na dôsledky sociálnych problémov a čoraz výraznejšie vstupuje do priestoru riešenia kríz vyvolaných ozbrojenými konfliktmi, humanitárnymi katastrofami a núteným vysídľovaním obyvateľstva. Práve do tohto vedeckého diskurzu vstupuje monografia *Militantná sociálna práca* autorky prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, ktorá predstavuje systematický vklad a prínos o konceptualizáciu novej oblasti sociálnej práce reflektujúcej vojnové konflikty a ich spoločenské dôsledky.

Prof. Beáta Balogová patrí dlhodobo medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenskej sociálnej práce. Jej vedecká činnosť je charakteristická dôsledným prepájaním filozofických, metodologických a sociologických východísk s praktickými otázkami výkonu sociálnej práce. Recenzovaná monografia prirodzene nadväzuje na jej dlhodobé vedecké smerovanie a zároveň predstavuje jeho ďalší kvalitatívny posun. Autorka neponúka iba syntézu poznatkov o vojne, terorizme alebo mierových procesoch, ale formuluje vlastný interpretačný rámec, prostredníctvom ktorého rozširuje predmet skúmania sociálnej práce o doposiaľ systematicky nespracovanú oblasť.

Najvýznamnejším vedeckým prínosom publikácie je epistemologické ukotvenie konceptu militantnej sociálnej práce. Autorka presvedčivo argumentuje, že vojenský konflikt nemožno chápať výlučne ako predmet bezpečnostných alebo vojenských štúdií, ale ako komplexný spoločenský fenomén s rozsiahlymi sociálnymi, psychologickými,

komunitnými a kultúrnymi dôsledkami. Pozornosť preto nesmeruje iba na aktívnych vojakov či vojnových veteránov, ale rovnako na ich rodiny, vojnových utečencov, prijímajúce komunity, civilné obyvateľstvo i širšie spoločenské prostredie ovplyvnené konfliktom. Takéto systémové chápanie významne rozširuje tradičné hranice sociálnej práce a vytvára priestor pre vznik novej vedeckej diskusie o jej kompetenciách v podmienkach bezpečnostných kríz.

Z metodologického hľadiska je monografia vystavaná na logicky gradujúcej argumentácii. Autorka postupne prechádza od filozofických a sociologických interpretácií vojny a násilia cez analýzu terorizmu, nacionalizmu, identity, ľudských práv, genocídy a mierových procesov až k formulovaniu vlastného teoretického konceptu. Takto zvolená štruktúra nevytvára dojem tematicky oddelených

kapitol, ale predstavuje konzistentne budovaný argumentačný celok, ktorého jednotlivé časti systematicky smerujú k záverečnej konceptualizácii militantnej sociálnej práce. Silnou stránkou publikácie je tiež predovšetkým interdisciplinárny charakter spracovania. Autorka prirodzene prepája poznatky sociálnej práce, sociológie, filozofie, politológie, bezpečnostných štúdií, psychológie a medzinárodných vzťahov, pričom interdisciplinarita nepredstavuje samoučelnú kumuláciu poznatkov, ale funkčný nástroj na komplexné vysvetlenie skúmaného fenoménu. Mimoriadne presvedčivá je najmä analýza súčasných foriem terorizmu, nacionalizmu a postkonfliktnej obnovy spoločnosti, ktorú autorka interpretuje z perspektívy sociálnych procesov a profesionálnej pomáhajúcej intervencie. Za osobitne podnetné možno považovať aj spracovanie problematiky mierových procesov, v ktorom autorka reflektuje koncepty pozitívneho a negatívneho mieru, postkonfliktnej obnovy spoločnosti a sociálnych mechanizmov zmierenia. Tieto pasáže významne posilňujú aplikačný rozmer publikácie a vytvárajú prirodzený most medzi teoretickou reflexiou vojnových konfliktov a možnosťami profesionálnej sociálnej intervencie.

Osobitnú pozornosť autorka venuje analýze príčin ozbrojených konfliktov, pričom diskutuje fenomény národnej identity, nacionalizmu, globalizácie, terorizmu a genocídy ako spoločenských procesov, ktoré významne ovplyvňujú podobu súčasných konfliktov. Práve prepojenie týchto makrosociálnych javov s dôsledkami pre jednotlivca, rodinu a komunitu predstavuje jednu z najhodnotnejších interpretačných línií monografie. Pozitívne možno hodnotiť aj skutočnosť, že autorka neopisuje jednotlivé fenomény izolovane, ale systematicky poukazuje na ich vzájomné súvislosti a implikácie pre výkon sociálnej práce.

Rovnako našu pozornosť si zasluhuje práca s vedeckými zdrojmi. Monografia vychádza z rozsiahleho spektra domácich aj zahraničných publikácií, pričom monografia je ďalším dôkazom mimoriadne kvalitnej orientácie v súčasnom medzinárodnom vedeckom diskurze. Citované práce netvorí

iba dokumentačný aparát, ale sú aktívne zapojené do argumentácie a vytvárajú pevný teoretický základ vlastných záverov, rovnako prepájanie klasických sociologických teórií s aktuálnymi poznatkami reflektujúcimi meniacu sa bezpečnostnú situáciu vo svete.

Monografia zároveň reaguje na aktuálnu spoločenskú realitu. Vojenský konflikt na Ukrajine, narastajúce migračné pohyby, problematika vojnových utečencov, postavenie vojnových veteránov či otázky bezpečnosti demokratických spoločností vytvárajú kontext, v ktorom získava navrhovaný koncept militantnej sociálnej práce vysokú spoločenskú relevanciu. Autorka pritom nepodlieha publicistickému pohľadu na aktuálne udalosti, ale interpretuje ich prostredníctvom dlhodobých spoločenských procesov a vedecky ukotvených teoretických konceptov. Diskusiu môže vyvolať samotný rozsah konceptualizácie militantnej sociálnej práce. Predložená monografia predstavuje predovšetkým teoretické vymedzenie novej oblasti, pričom metodické a intervenčné modely zostávajú otvorené pre ďalší výskum. Nejde však o nedostatok publikácie, ale o prirodzený dôsledok skutočnosti, že autorka vstupuje na doposiaľ systematicky nepreskúmané územie. Práve otvorenie nového vedeckého priestoru možno považovať za jeden z najvýznamnejších prínosov recenzovaného diela.

Monografia sa vyznačuje terminologickou presnosťou, logickou štruktúrou, konzistentnou argumentáciou a kultivovaným odborným jazykom. Publikácia je určená predovšetkým akademickej obci, no vzhľadom na svoju aktuálnosť predstavuje hodnotný zdroj poznania aj pre odborníkov pôsobiace v oblasti sociálnej práce, krízovej intervencie, verejnej správy, bezpečnostných zložiek či humanitárnych organizácií.

Monografiu *Militantná sociálna práca* možno preto hodnotiť ako významný publikačný prínos k rozvoju súčasnej teórie sociálnej práce. Jej prínos nespočíva iba v spracovaní aktuálnej spoločenskej problematiky, ale predovšetkým v odvážnej konceptualizácii nového vedeckého priestoru, ktorý reflektuje meniaci sa charakter spoločenských ri-

zík 21. storočia. Autorka otvára odbornú diskusiu o postavení sociálnej práce v podmienkach vojenských konfliktov a bezpečnostných kríz, čím vytvára pevný základ pre ďalší teoretický, metodologický i aplikačný rozvoj tejto oblasti. Práve schopnosť prekročiť tradičné hranice disciplíny a ponúknuť nový interpretačný rámec robí z recenzovanej publikácie dielo s potenciálom výraznejšie

ovplyvniť ďalšie smerovanie vedeckého diskurzu v sociálnej práci.

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD.

Inštitút edukológie a sociálnej práce

Filozofická fakulta

Prešovská univerzita v Prešove